

Ю.Б. ЩЕНКО, науковий співробітник
 Інститут тваринництва НААН України

Аналіз виробництва продукції птахівництва в Україні і прогнози до 2020 року

Вивчені дані Державного комітету статистики України про стан птахівництва за період 1990-2013 роки. Розраховані коефіцієнти лінійних і поліноміальних трендів щодо зміни чисельності поголів'я сільськогосподарської птиці, виробництва яєць і рентабельності виробництва. За отриманими результатами складений прогноз розвитку галузі птахівництва до 2020 року.

Птахівництво України, статистика галузі, прогнозування виробництва

Одним із факторів, що впливає на економічний стан країни, є покращення якості життя громадян, у тому числі і за рахунок вирішення питань забезпечення продовольством. М'ясо сільськогосподарської птиці і харчові яйця є необхідними продуктами у харчуванні людей. Тому ці продукти мають значний попит як на внутрішньому ринку країни, так і за кордоном.

Розширенню виробництва продукції птахівництва у світі приділяють значну увагу. Але просування продукції на споживчі ринки стикається із значною конкуренцією, тому виробництво потребує постійного удосконалення технологій вирощування птиці, переробки продукції, впровадження сучасних стандартів якості, стратегічного планування тощо.

Для успішного маркетингу та планування виробництва велике значення має моніторинг стану галузі і прогнозування розвитку виробництва на певний період. Аналіз статистичних даних за минулий період дозволяє отримати загальні тенденції щодо подальшого розвитку виробництва продукції.

Метою досліджень є проведення аналізу стану галузі птахівництва в Україні за поголів'ям сільськогосподарської птиці, виробництвом харчових яєць, середньою рентабельністю підприємств.

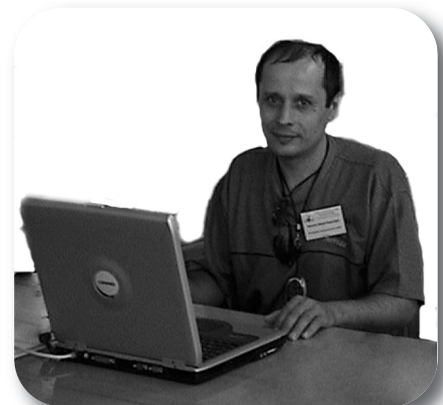
Матеріали та методи досліджень. Використані матеріали звітності Державного комітету статис-

тики України за період 1990-2013 рр. [2]. Аналіз даних проводився шляхом обчислення коефіцієнтів лінійних і поліноміальних трендів [3].

Результати досліджень.

Процеси трансформації держави, які відбувались в Україні в пострадянський період, значною мірою вплинули на розвиток птахівництва. За аналізом даних статистичної звітності розвиток птахівництва у період з 1990 р. і до теперішнього часу можна розділити на два етапи: спад виробництва продукції птахівництва з 1990-1997 рр. та відродження виробництва з 1998 року і до теперішнього часу.

Упродовж 1990-1993 років виробництво м'яса сільськогосподарської птиці зберігало свою прибутковість. Середня рентабельність виробництва по країні за цей період змінилась з 17,0% у 1990 році до 32,0% – у 1992 році і до 13,4% – у 1993 році, маючи тен-

денцією до зниження майже на 9,1% за рік, досягнувши свого історичного мінімуму -44,9% у 1997 році (рис 1.).

Середня рентабельність виробництва харчових яєць підприємствами України в період 1990-1993 рр. зростала з 27,3% до історичного максимуму на рівні 75,1%. З 1993 по 1996 роки середня рентабельність підприємств яєчного напрямку поступово зменшувалась, перетнувши нульовий рівень окуп-

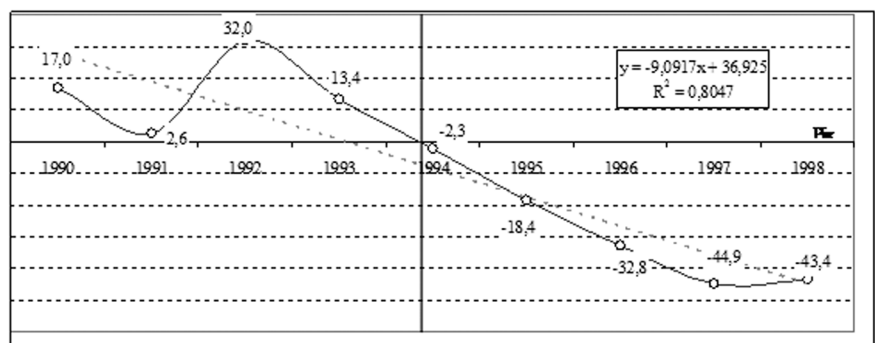

Рис. 1. Середня рентабельність птахопідприємств України з виробництва м'яса сільськогосподарської птиці за період 1990-1998 рр.

ності виробництва в 1996 році, зберігаючи середній рівень – 2,4%...1,3% до 1998 року (рис 2.).

Значні зміни рентабельності виробництва продукції птахівництва за період 1990-1998 рр. пов'язані з процесами трансформації економіки України і змінами, що відбувалися на світових ринках. Ці зміни значною мірою вплинули на стан галузі, загостривши конкуренцію між виробниками. Зношеність засобів виробництва, відсутність можливості модернізації обладнання, зменшення платоспроможності населення, державне регулювання цін, недосконалий маркетинг підприємств призвели до погіршення ситуації в сільському господарстві і зменшенню економічної ефективності виробництва.

Обсяги виробництва харчових яєць сільськогосподарської птиці всіх видів у 1990 році становили майже 16,3 млрд. штук, але до 1997 року зменшувались у середньому майже на 1,1 млрд. штук за рік до рівня 8,2 млрд. штук (рис. 3.).

Поголів'я сільськогосподарської птиці всіх видів у 1990 році становило близько 254 млн. голів. До 1997 року відбулося зменшення чисельності поголів'я сільськогосподарської птиці майже удвічі – до 123,3 млн. голів, тобто у середньому на 17,3 млн. голів за рік (рис 4.)

Поступове покращення стану галузі птахівництва спостерігається з 1999 року. Цьому сприяли законодавчі рішення та прийняті державні й галузеві програми розвитку сільського господарства в Україні, в тому числі й за рахунок організації і підтримки племінних птахівницьких господарств державними дотаціями. Такі заходи дали можливість підприємствам покращувати свій фінансовий стан та проводити поступову модернізацію виробництва.

Перспективність розвитку бізнесу у сфері птахівництва і відносна стабілізація економіки сприяли інвестуванню в галузь та будівництву нових птахівницьких підприємств, обладнаних сучасним обладнанням. Нові учасники ринку

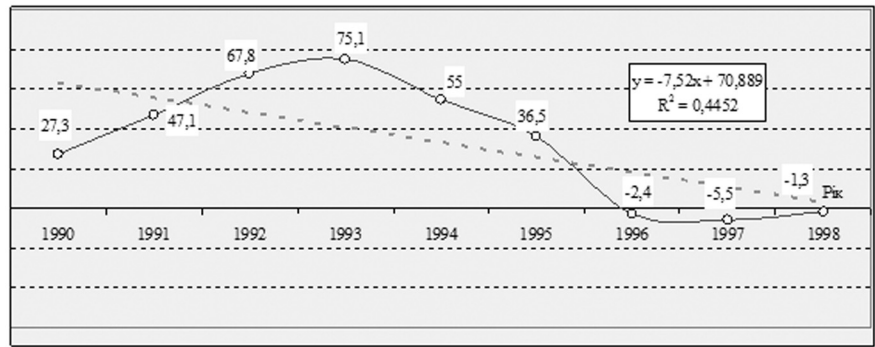

Рис. 2. Середня рентабельність птахопідприємств України з виробництва харчових яєць сільськогосподарської птиці за період 1990-1998 рр.

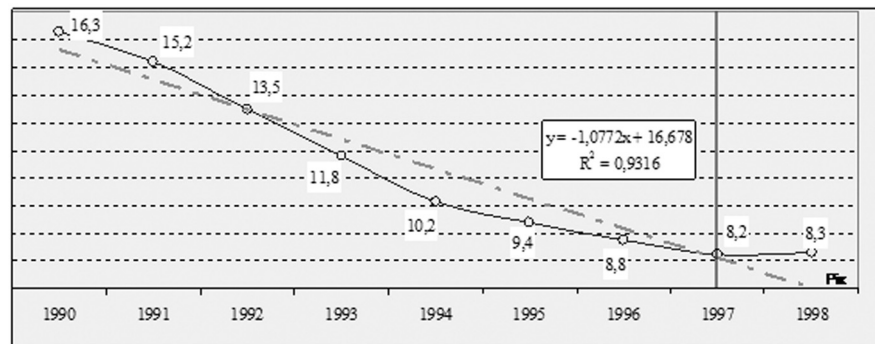

Рис. 3. Виробництво яєць сільськогосподарської птиці всіх видів у всіх категоріях господарств за період 1990-1998 рр.

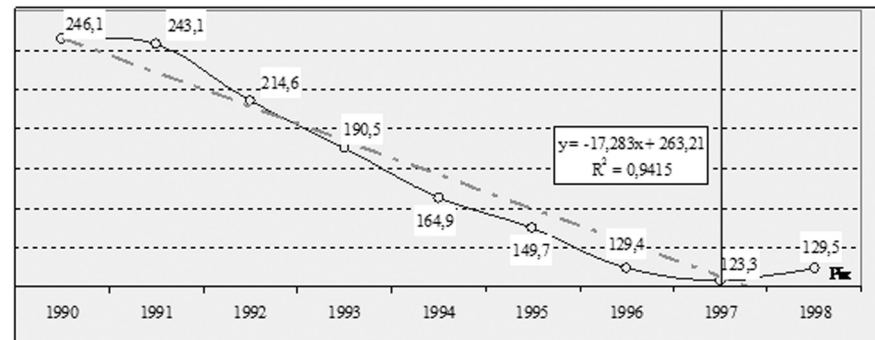

Рис. 4. Чисельність поголів'я сільськогосподарської птиці всіх видів у всіх категоріях господарств за період 1990-1998 рр.

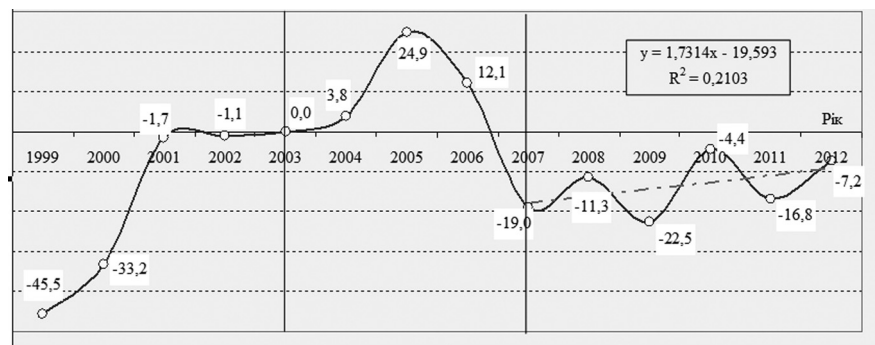

Рис. 5. Середня рентабельність птахопідприємств України з виробництва м'яса сільськогосподарської птиці за період 1999-2012 рр.

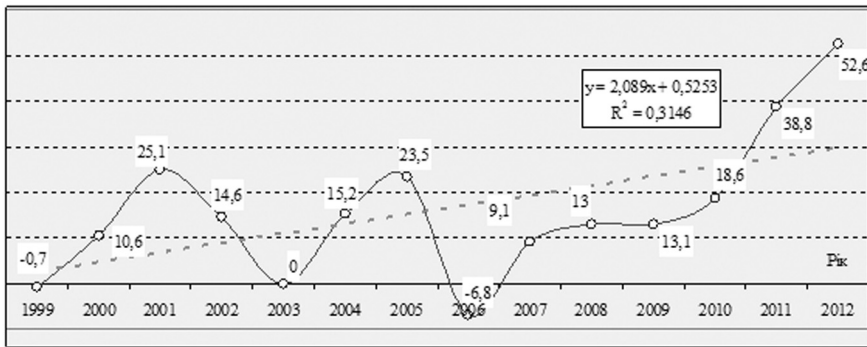

Рис. 6. Середня рентабельність птахопідприємств України з виробництва харчових яєць сільськогосподарської птиці за період 1999-2012 рр.

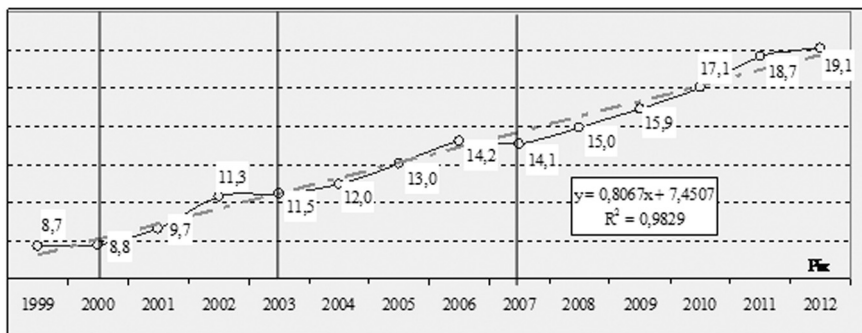

Рис. 7. Виробництво яєць сільськогосподарської птиці всіх видів у всіх категоріях господарств за період 1999-2012 рр.

покращили свої служби маркетингу, взявши передовий досвід провідних закордонних підприємств. Стратегічне планування та організація логістики підприємства стали запорукою покращення його конкурентоспроможності.

Середня рентабельність виробництва м'яса сільськогосподарської птиці по підприємствах України у

період 1999-2003 років поступово збільшувалась з -45,5% до рівня окупності виробництва. З 2004 по 2006 роки виробництво м'яса птиці було прибутковим, при цьому середня рентабельність виробництва змінювалась від 3,8% до 12,1% з піком 24,9% у 2005 році (рис 5.).

Показники середньої рентабельності виробництва харчових

яєць підприємствами України з 1999 по 2012 роки поступово зростала майже на 1,9% щорічно. У 2000-2005 роках підприємства зберігали свою прибутковість, досягнувши піку рентабельності виробництва харчових яєць 23,5% у 2005 році, але вже у 2006 році відбувся різкий спад показників до рівня -6,8% за межі окупності. Починаючи з 2006 по 2012 роки показники середньої рентабельності підприємств поступово покращувались і у 2012 році досягли 52,6% з чітко вираженою тенденцією до зростання (рис. 6).

Обсяги виробництва яєць сільськогосподарської птиці всіх видів з 1999 по 2012 роки поступово зростали з середнім приростом майже 0,81 млрд. штук яєць на рік. Так, у 2012 році було вироблено в Україні 19,1 млрд. штук яєць, що більше ніж удвічі перевищує показник 1999 року (рис. 7).

Банкрутство багатьох птахівницьких підприємств, що відбувалось упродовж багатьох років, зменшення рівня зайнятості сільського населення, зростання попиту на харчові яйця і м'ясо птиці сприяло розвитку присадибних та фермерських господарств населення, які стали активними учасниками на ринку продукції птахівництва і скласти певну конкуренцію для підприємств.

За чисельністю поголів'я сільськогосподарської птиці всіх видів частка господарств населення становить майже 40% від загального поголів'я. За виробництвом харчових яєць господарства населення складають значну конкуренцію підприємствам у літній період (рис.8).

За виробництвом м'яса птиці лідерами є сільськогосподарські підприємства, які на 90% спеціалізуються на виробництві м'яса бройлерів.

Поголів'я сільськогосподарської птиці всіх видів з 1999 по 2012 роки поступово зростало з середнім приростом майже 7 млн. голів птиці на рік: з 126,1 млн. голів у 1999 році до 214,1 млн. голів – у 2012 році, що відповідає 59% приросту (рис 9).

Щодо прогнозу виробництва

продукції птахівництва в Україні до 2020 року, то аналіз результатів свідчить, що галузь птахівництва України в подальшому буде динамічно розвиватись.

Середня рентабельність виробництва харчових яєць по підприємствах України, за даними звітності Держстату, упродовж попереднього періоду 1999-2012 рр. має приріст 1,9% на рік. З такими темпами росту у 2020 році середня рентабельність виробництва харчових яєць по підприємствах України досягне можливого рівня майже 45% (рис. 10).

Обсяги виробництва яєць сільськогосподарської птиці всіх видів за попередній період з 1999 по 2012 роки мають стабільний приріст майже 0,81 млрд. штук яєць на рік. З такими темпами виробництво харчових яєць сільськогосподарської птиці у 2020 році зросте на 28% порівняно з 2012 роком, досягнувши рівня 24,4 млрд. штук (рис. 11).

За розрахунками лінійних і поліноміальних трендів, отриманих за попередній період, видно, що до 2020 року чисельність сільськогосподарської птиці зросте на 20% порівняно з 2012 роком (рис. 12).

Враховуючи дані прогнозу щодо зміни рентабельності виробництва м'яса птиці і харчових яєць, обсягів виробництва яєць та чисельності сільськогосподарської птиці у 2020 році порівняно з 1990 роком можна відмітити певні тенденції. Так, середній по країні рівень рентабельності виробництва м'яса птиці у 2020 році буде меншим у 3,4 рази відносно 1990 року, середня рентабельність виробництва харчових яєць зросте у 2,6 рази, виробництво яєць птиці перевищить показник 1990 року майже в 1,5 рази, чисельність поголів'я сільськогосподарської птиці у 2020 році досягне рівня, що незначно перевищує результати 1990 року.

Проведений аналіз стану галузі птахівництва за даними Державного комітету статистики України виявляє недоліки існуючої системи моніторингу галузі за низкою показників. Так, наприклад, деякі показники взагалі не враховуються, або входять в загальний показ-

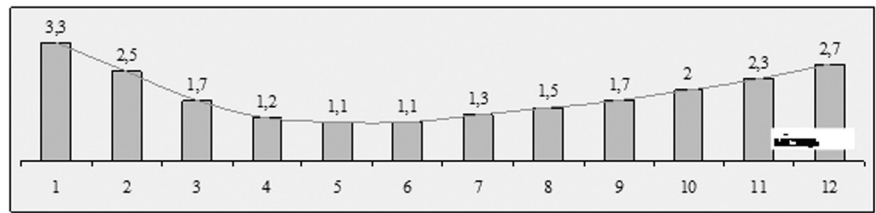

Рис. 8. Співвідношення обсягів виробництва харчових яєць підприємствами до господарств населення протягом року

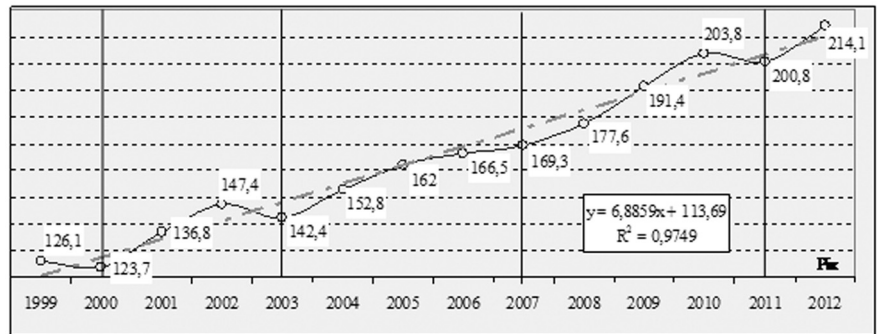

Рис. 9. Чисельність поголів'я сільськогосподарської птиці всіх видів у всіх категоріях господарств за період за період 1999-2012 рр.

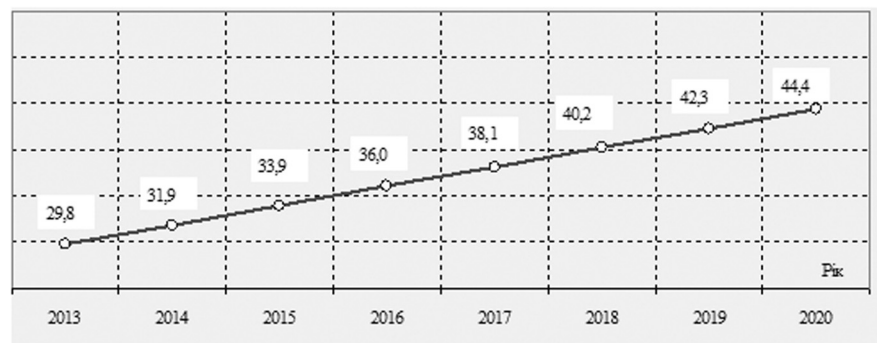

Рис. 10. Середня рентабельність птахопідприємств України з виробництва харчових яєць за період 2013-2020 рр.

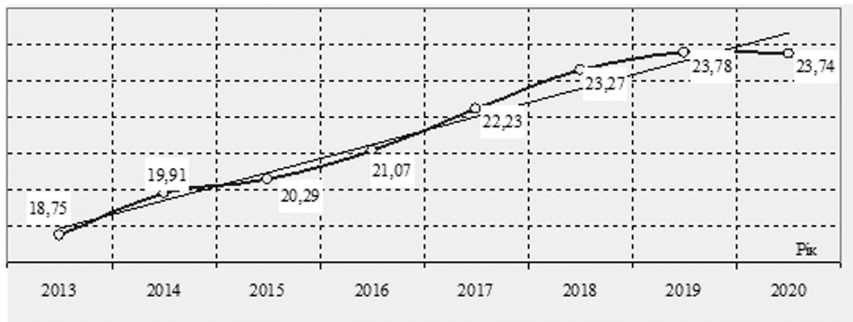

Рис. 11. Прогноз обсягів виробництва харчових яєць в Україні до 2020 року

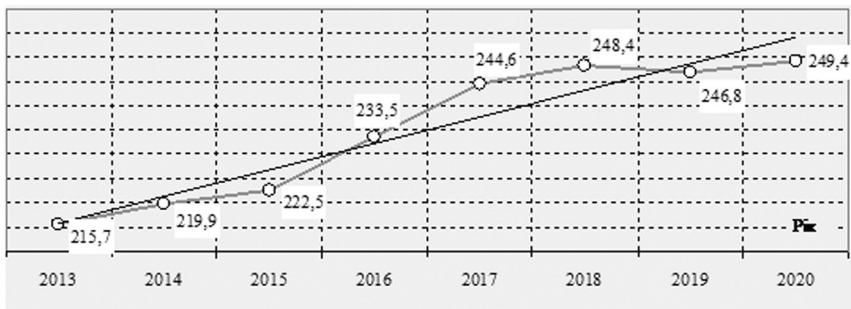

Рис. 12. Прогноз чисельності поголів'я сільськогосподарської птиці всіх видів у всіх категоріях господарств України до 2020 року

ник. Зокрема, у звітності вказується м'ясо тварин і птиці разом, або чисельність поголів'я всіх видів сільськогосподарської птиці.

Наведені дані Держкомстату України щодо від'ємного рівня рентабельності виробництва м'яса птиці в державі у період 2007-2012 рр., складно коментувати, оскільки є інша інформація. Так, наприклад, голова ради директорів Асоціації "Союз птахівників України" О.Б.Бакуменко у 2012 році підкреслював, що рентабельність вирощування бройлерів становить не менше 20% [1]. А у загальній структурі виробництва м'яса птиці – це переважно м'ясо курчат-бройлерів. Існуюча система збору статистичної інформації застаріла, обробка і систематизація інформації відбувається із значною затримкою.

Висновки

1. Аналіз даних і складання прогнозу розвитку галузі за поліноміальним трендом свідчить про можливі коливання показників. Це підкреслює складність процесів відновлення галузі в умовах конкуренції під дією як внутрішніх, так і

зовнішніх факторів.

2. Виробництво харчових яєць птиці зростає за рахунок того, що більшість підприємств буде переробляти свою продукцію на яєчний порошок, який має значний попит в харчовій промисловості і розкриває нові ринки збуту. Крім того, яєчний порошок легше зберігати і транспортувати. Тому зростання виробництва харчових яєць і переробки їх на яєчний порошок сприятиме зростанню експорту.

3. Для проведення подальших досліджень щодо аналізу стану галузі птахівництва і складання

прогнозів необхідно удосконалити існуючу в Україні систему моніторингу на основі комплексного рішення, яке ґрунтується на досягненнях інформаційних технологій щодо збору і систематизації даних, їх обробки, механізмів формування звітів тощо. Така система моніторингу дозволить покращити стан птахівництва за рахунок оперативності і якості управлінських рішень на основі кращих прогнозів.

Изучены данные Государственного комитета статистики Украины о состоянии птицеводства за период 1990-2013 годы. Рассчитаны коэффициенты линейных и полиномиальных трендов изменений численности поголовья сельскохозяйственной птицы, производства яиц и рентабельности производства. По полученным результатам составлен прогноз развития отрасли птицеводства до 2020 года.

Птицеводство Украины, статистика отрасли, прогнозирование производства

Studied data from the State Statistics Committee of Ukraine on poultry during the period from 1990-2013 years. Estimated coefficients of linear and polynomial trends regarding changes in the number of livestock poultry, egg production and profitability. According to the results was prepared poultry industry outlook for 2020.

Ukraine poultry, industry statistics, forecasting production

Література

1. Рынок мяса в Украине: курятина обогнала свинину. – 2012 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.mayak.zp.ua/review-analysis/1829-rynok-myasa-v-ukraine-kuryatina-obognala-svininu>.
2. Тваринництво 1990-2013 рр. [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – 2013 р. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2006/sg/sg_rik/sg_u/zp_u.html. – Тваринництво.
3. Чекотовский Э.В. Графический анализ статистических данных в Microsoft Excel 2003 / Э.В.Чекотовский. – М.: Издательский дом "Вильямс", 2008. – 464 с.